

दस्तावेज क्र. १३

महाराष्ट्र जलसंपत्ती नियमन प्राधिकरण

नववा मजला, सेंटर-१, वर्ल्ड ट्रेड सेंटर, कफ परेड, मुंबई - ४०० ००५.

दूरध्वनी क्रमांक २२१५ २०१९ फॅक्स २२१५ ३७६५ ई-मेल : mwrra@mwrra.org

२०१४ चे प्रकरण (दावा) क्र. ३

सांगोला तालुक्यासाठी टेंभू उपसा सिंचन योजनेमधून

५.५ हजार दशलक्ष घनफूट (TMC) पाण्याच्या

वाटपा बाबतीत

श्री. गोरख आनंद घाडगे, शिवणे येथील रहिवासी यांची याचिका

ता.सांगोला

जि. सोलापूर

वकील आशिष एस. गायकवाड यांच्यामार्फत

विरुद्ध

प्रधान सचिव, (जलसंपत्ती नियोजन व विकास)

जलसंपत्ती विभाग आणि इतर

१. वकील आशिष एस. गायकवाड
२. वकील गोरख ए. घाडगे
३. श्री देवाशिष जागिरदार, वकीलांचे सहाय्यक
४. श्री राजेंद्र मोहिते, अधीक्षक अभियंता, सांगली पाटबंधारे मंडळ, सांगली
५. श्री प्रवीण एच. मोहिते, कार्यकारी अभियंता, टेंभू उपसा सिंचन विभाग, सांगली.

न्यायसभा: रवी बी. बुधीराजा, अध्यक्ष आणि

एस.व्ही.सोडल, सदस्य (अभियांत्रिकी)

तारीख: जुलै , २०१४

१. देशमुखवाडी कोल्हापूर टाईप बंधान्याच्या (K. T. Weirs) नदीकाठच्या माण नदीच्या डावीकडील खेड्यांसाठी टेंभू उपसा सिंचन योजनेतून ५.५ हजार दशलक्ष घनफूट (TMC) पाणी वाटप आणि सांगोला तालुक्यातील माण नदीवर १४ कोल्हापूर टाईप बंधारा (K. T. Weirs) भरण्यासाठी संबंधित अधिकाऱ्यांनी २७-६-२०१४ रोजी सुनावणी केली.
२. याचिकाकर्त्याचे वकील श्री. आशिष एस. गायकवाड, यांनी श्री. गोरख आनंद घाडगे राहणारे शिवणे ता. सांगोला, जि. सोलापूर यांच्या वतीने आपला खटला सादर केला. अॅड. आशिष एस. गायकवाड यांनी मांडलेले मुद्दे पुढीलप्रमाणे :-
 - i) पाण्याची टंचाई आणि सिंचनासाठी कायदेशीर मागणी व पिण्याचे पाणी या योजनेच्या अनुषंगाने योजनेचा भाग नसलेल्या अशा गावांना पाणी सोडण्याचा अधिकार सरकारला आहे. सरकारने टाकरीच्या येरळा नदीवरील उपसा सिंचन योजनेची परवानगी दिली आहे. त्याच अर्जावर सध्याच्या अर्जामध्ये सांगितल्यानुसार परवानगी दिली जाऊ शकते.
 - ii) माण नदीवर वसलेल्या देशमुखवाडी कोल्हापूर टाईप बंधान्यापासून (K. T. Weirs) ७०० मीटर अंतरावर पाणी गेले आहे. हे स्थान आटपाडी आणि माण संगमाजवळ आहे. भूगोलशास्त्र गुरुत्वाकर्षणाने माण नदीत पाणी सोडण्यास परवानगी देते. देशमुखवाडी बंधान्यापासूनचा प्रवाह पुढे होऊ शकतो. माण नदीवर १४ कोल्हापूर टाईप बंधान्यासाठी (K. T. Weirs) सोडण्यात आले. यासाठी ३ हजार दशलक्ष घनफूट (TMC) पाणी आवश्यक असेल. ही मागणी टंचाई परिस्थितीमुळे आहे आणि कायदेशीर आहे. हे नैसर्गिक न्यायाच्या आधारे केले जात आहे.
 - iii) १४ कोल्हापूर टाईप बंधारा (K. T. Weirs) पाणी सोडण्यासाठी सरकारला कोणताही मोठा खर्च करावा लागणार नाही.
 - iv) शासन सांगोला तालुक्यातील गावांना टँकरद्वारे पाणीपुरवठा करण्यासाठी ३ ते ४ कोटी खर्च करीत आहे. सांगोला तालुक्यात दरवर्षी ४ ते ६ महिन्यांपर्यंत जनावरांच्या छावण्यांवर १० कोटी रुपये खर्च करण्याची गरज आहे. म्हणूनच जर, देशमुखवाडीतून

सांगोल्यातील माण नदीवर पाणी सोडण्याची परवानगी दिली गेली, आणि पुढे मान नदीवर बांधलेल्या १४ कोल्हापूर टाईप बंधान्यामधून (K. T. Weirs)पाणी जाण्याची परवानगी दिली तर ५० हून अधिक गावे लाभार्थी होतील.

- v) लाभार्थींना लागू असलेल्या नियमांनुसार पाणी आणि वीज शुल्काच्या देयकासाठी हमी देण्यास तयार आहेत.
- vi) टेंभू उपसा सिंचन योजनेंतर्गत चौथ्या व पाचव्या टप्प्यातील कामे अद्याप पूर्ण झाली नाहीत. म्हणून, पाणी उपलब्ध आहे आणि मान नदीद्वारे देशमुखवाडी कोल्हापूर टाईप बंधान्याकडे (K. T. Weirs)जाण्याची परवानगी दिली जाऊ शकते आणि १४ कोल्हापूर टाईप बंधान्यापुढे (K. T. Weirs)माण नदीवर चौथ्या आणि पाचव्या टप्प्यातील कामे पूर्ण होतील.
- vii) याचिकाकर्त्यांनी शासनाला ५-४-२०१४ रोजी निवेदन दिले होते. तथापि, कोणताही प्रतिसाद प्राप्त झाला नाही. यामुळे शक्य झाले तरी पाणी सोडले जाणार नाही.

३. श्री. राजेंद्र मोहिते, अधीक्षक अभियंता, सांगली पाटबंधारे मंडळ, सांगली यांनी प्रतिवादींच्या वतीने बाजू मांडली. प्रधान सचिव (जलसंपत्ती नियोजन व विकास), जलसंपदा विभाग खालीलप्रमाणे आहेत:-

- i) अर्जदाराची मागणी टेंभू उपसा सिंचन योजनेतून माण नदीवर १४ कोल्हापूर टाईप बंधान्यामध्ये (K. T. Weirs)सोडण्याची मागणी आहे. माण नदीत पाणी सोडण्यासाठी टेंभू उपसा सिंचन योजनेच्या ए. ए. प्रकल्प अहवालामध्ये कोणतीही तरतूद नाही.
- ii) शिवणे गाव माण नदीच्या डाव्या किनाऱ्यावर वसलेले आहे तर, मंजूर टेंभू प्रकल्पाचे अधिपत्य असणारे, क्षेत्र माण नदीच्या उजवीकडे आहे. प्रकल्प अहवालानुसार या भागाला कालवा व त्याद्वारे उपनदीचे जाळ्याचे पाणी द्यावे.
- iii) अटपाडी टाकी टेंभू उपसा सिंचन योजनेच्या अधिकारात आहे. टेंभू उपसा पाटबंधारे योजनेद्वारे देता येते. तथापि, आटपाडी टाकीच्या मुख्य नियामकाद्वारे आटपाडी टाकीमधून २५ क्युसेक्सपेक्षा जास्त स्त्राव सोडणे शक्य नाही. १४ कोल्हापूर टाईप बंधारा (K. T. Weirs)भरणे तांत्रिक किंवा आर्थिकदृष्ट्या व्यवहार्य नाही,

- iv) मंजूर प्रकल्प अहवालात १४ कोल्हापूर टाईप बंधारा (K. T. Weirs)भरण्याची तरतूद समाविष्ट नाही. या प्रकल्पात देशमुखवाडीचा समावेश नाही, म्हणून पाणी १४ कोल्हापूर टाईप बंधान्यासाठी (K. T. Weirs)माण नदीत सोडण्यात आले नाही.

४. वरील गोष्टींच्या अनुषंगाने आमचे असे मत आहे की :-

- i) टेंभू लिफ्ट पाटबंधारे योजनेच्या मंजूर प्रकल्प अहवालात माण नदी आणि पुढे १४ कोल्हापूर टाईप बंधान्यापर्यंत (के.टी. वेअर्स) पाणी सोडण्याची तरतूद नाही.
- ii) टेंभू उपसा सिंचन योजनेच्या आदेश क्षेत्रामध्ये अधिकार कार्यक्षेत्र समाविष्ट नाही.
- iii) महाराष्ट्र जलसंपत्ती नियमन प्राधिकरण (दुरुस्ती आणि सातत्य) अधिनियम, २०११ नुसार कायद्यातील कलम ११ (अ) नुसार बदलण्यात आला आहे -

“११(ए) कलम १६ ए अंतर्गत विभागीय वाटप झाल्यानंतर विहित केलेल्या अटी व शर्तीवर, वापरण्याच्या प्रत्येक प्रकारात नदी खोऱ्यात एजन्सीजद्वारे हक्कांच्या वितरणाचे निकष निश्चित करणे;”

कलम १६ ए चे खालीलप्रमाणे स्पष्टीकरण -

“(१) कलम ११ किंवा या कायद्याच्या इतर कोणत्याही तरतूदींमध्ये किंवा सध्या अस्तित्वात असलेल्या कोणत्याही इतर कायद्यात काही असले तरी राज्य सरकार विभागीय वाटप निश्चित करेल:

प्रदान केलेल्या क्षेत्रीय वाटपाचे सर्वसाधारणपणे तीन वर्षांपेक्षा कमी कालावधीच्या अंतराने पुनरावलोकन केले जाईल.

महाराष्ट्र जलसंपत्ती नियामक प्राधिकरण (दुरुस्ती व सातत्य) अधिनियम, २०११, च्या अधिकृत राजपत्रात प्रसिद्ध झाल्यानंतर, राज्य मंत्रिमंडळ विभागीय वाटप निश्चित करतील.

(२) उपविभाग (१) मध्ये प्रदान केल्यानुसार विभागीय वाटपानंतर प्राधिकरण कलम ११ च्या कलम (ए) अंतर्गत अधिकार वाटप करण्याचे निकष निश्चित करतील”.

५. टेंभू प्रकल्प आदेशात मंजूर नसलेल्या क्षेत्रासाठी पाणी देण्याची याचिकाकर्त्याची मागणी असल्याने, प्रकल्पातील विभागीय वाटपाचा भाग असलेल्या सिंचनाच्या पाण्याचे पुनर्वसन / अतिरिक्त वाटपाचा हा मुद्दा आहे. म्हणूनच हे स्पष्ट झाले आहे की सुधारित कायद्यातील पूर्वगामी तरतूदीनुसार क्षेत्रीय वाटप राज्य सरकारतर्फे निर्धारित केले जावे. या बाबतीत याचिकाकर्ता सरकारकडे जाऊ शकतात.
६. सरकारकडून आलेल्या निवेदनांना प्रतिसाद न मिळाल्याबद्दल याचिकाकर्त्याच्या म्हणण्यानुसार खालील निर्देश दिले आहेत :-

हा आदेश प्राप्त झाल्याच्या दोन आठवड्यांच्या आत याचिकाकर्ता / अर्जदार हे प्रधान सचिव (जलसंपत्ती नियोजन व विकास), जलसंपत्ती विभाग यांना नवीन तपशीलवार विस्तृत निवेदन सादर करू शकतात आणि जर असे निवेदन याचिकाकर्ता / अर्जदार यांनी केले असेल तर, प्रधान सचिव (जलसंपत्ती नियोजन व विकास) जलसंपत्ती विभाग, मंत्रालय, मुंबई, या प्रकरणात लक्ष घालतील आणि सुनावणी दिल्यानंतर असे प्रतिनिधीत्व मिळाल्यावर सहा आठवड्यांत या प्रकरणाचा निर्णय घेईल.

या निष्कर्ष आणि दिशानिर्देशांसह, याचिका निकाली काढली गेली.

सही/-
(रवी बी. बुद्धीराजा)
अध्यक्ष

सही/-
(एस. व्ही. सोडल)
सदस्य (अभियांत्रिकी)

(डॉ. सुरेश कुलकर्णी)
सचिव